

nytt
från **FSS**

FÖRENINGEN
SVERIGES
SOCIALCHEFER

Red. Arne Borg

Synpunkter på vissa förändringar av socionomutbildningen

I skrivelse till arbetsgruppen för förändring av socionomutbildningen har styrelsens arbetsutskott anfört följande:

Föreningen Sveriges Socialchefer (FSS) har haft stort intresse kring frågor som rör utbildningen av personal inom socialtjänsten. Föreningen har ex vis tagit upp utbildningsfrågorna i sina studiedagar och andra konferenser och också haft en arbetsgrupp som arbetat med dessa frågor. Föreningen finner det således naturligt att redovisa sina synpunkter när UHÄ nu i en särskild arbetsgrupp diskuterar socionomutbildningen. Det är därvid vissa speciella frågor föreningen vill fästa uppmärksamheten på medan vi av naturliga skäl inte har möjlighet att här ta upp utbildningsfrågorna i stort.

Den nya socialtjänstlagen har nu varit i kraft i 5 år. Lagen ansågs utgöra ett uppbrott från den gamla av "förmyndarsamhället" präglade lagstiftningen. Socialtjänsten skulle förändras "från myndighet till serviceinriktad samhällstjänst". Många – både forskare och praktiker – har ansett att den eftersträlvade förändringen inte har kommit till stånd. Ute i det praktiska arbetet finns ett stort behov av utvecklings- och förändringsarbete.

Föreningen anser emellertid också att bla socionomutbildningen i högre grad bör anpassas till den nya situation som socialtjänstlagen skapat.

Socialtjänstlagen är inte bara ett "regelsystem" som lägger fast den legala grunden för socialtjänsten. Det är en "målinriktad ramlag" som framför allt anger de övergripande målen och de politiska intentioner lagstiftarna angivit för socialtjänstens utveckling. För att tränga in i detta krävs inte bara studier av socialtjänstlagen som en del av socialrätten utan studierna måste också ge en djupare insikt i den idéhistoriska debatt som föregick socialtjänstlagen.

I en av punkterna i socionomernas etiska regler heter det att de ska känna till målen för verksamheten. FSS vill ifrågasätta om socionomerna i sin utbildning verkligen tränger in i socialtjänstens mål så som de uttrycks i socialtjänstlagen och dess förarbeten och om utbildningen omfattar studier i de grundläggande värderingar och den människosyn som socialtjänstlagen vilar på.

FSS vill således framhålla vikten av att en reformering av socionomutbildningen kommer till stånd så att socialstuderanden ges möjlighet till en fördjupad utbildning om socialtjänstlagens bakgrund och den debatt och idéutveckling som föregick dess tillkomst.

Socialhögskolorna upplevs nu i första hand ge utbildning för blivande kuratorer och socialsekreterare som i huvudsak arbetar med individuellt inriktat arbete. Med den grund, som socionomutbildningen, efter den ovan angivna förändringen, lägger bör det vara möjligt att socionomutbildningen också ger fördjupad utbildning inom områden som gör att socialtjänsten får kvalificerad personal också för mera strukturerade och allmänt inriktade insatser. En specialisering i studierna bör kunna vara metodstudier i strukturerat arbete och studier

som kan utveckla kunskaper som gör att erfarenheter förvärvade i det individuellt inriktade arbetet kan sammanställas och användas i ett vidare samhällsperspektiv.

FSS anser för övrigt att all högskoleutbildad personal som arbetar inom socialtjänsten borde ha en gemensam grundutbildning där socialtjänstlagen utgör en kärna. Utbildningen skulle därefter kunna specialiseras mot ex vis omsorgarbete eller pedagogiskt, behandlingsinriktat eller strukturerat socialt arbete. En utredning som övervägde dessa frågor borde snarast komma till stånd.

**bok
recensioner**

Förebyggande arbete i primärvården – behov av en filosofisk förändring?

HANS WEDEL, HARALD SIEM

Prevention i primärvården

Nordiska hälsovårdshögskolan.
Rapport NHV:1 ISSN 0283-1951.
Stockholm 1986.

Det är ingen lättvindig uppgift att påtaga sig ansvaret för hälsotillståndet i ett betjäningssområde. Men det är vad man säger att primärvården skall göra, och denna bok låter förstå att det är möjligt och nödvändigt. Men att bedriva prevention, som hellre borde kallas intervention, medför alltid psykologiska och moraliska problem, som gör ämnet svårhanterligt, och vi förbiser dem

gärna i praktiken. En förtjänst med denna bok är att dessa frågor berörs i de två sista kapitlen av Carl Erik Mabeck och Christian Borchgre-vink. De borde läsas före de övriga.

Epidemiologi gör halt inför de icke mätbara kausalsambanden och den psykosociala orsakskedja som är ursprung till mer ohälsa än något annat i samhället, om det nu kan sägas att det finns en någorlunda enhetlig föreställning om vad ohälsa är.

Måns Rosén visar hur vi nått goda resultat genom behandling, screening och lagstiftning vid respektive leukemier, cervixcancer och motorfordonsolyckor. Men vem lyckas genom lagar och screening reglera de levnadsmönster som leder till ökning av lungcancer hos kvinnorna, till mer alkoholskador och till mer självmord? Man vill ge primärvården en ökad roll i dessa sammanhang, och beskriver detta som ett sjukvårdspolitiskens vägval. Antingen kommer vi att få en utveckling mot fragmentiserade organhälso-kontroller i bröstkliniker, ryggklini-ker, smärtkliniker etc eller också en primärvård med allmänläkare och hans medarbetare som känner sin befolkning och dess intressen och förutsättningar och på den grunden kan utforma hälsoinformation och bygga upp motivationer för hälsan, den länk som fattas mellan en oba-lanserad livssituations komplikatio-ner och sterila screening-program.

Den uppgiften är emellertid inte heller underlättad av de värderingar som förmedlas i vårt utbildningssys-tem. Godfrey Fowler formulerar detta träffsäkert, och ett citat från hans uppsats får avsluta denna an-mälan: "Doctors are trained to be concerned with the management of problems the patient presents - a rather passive role as a so to speak 'medical shopkeeper'. A philosophical change is necessary to assume the role of teacher and active inter-ventionist (even though 'doctor' is the latin word for 'teacher')."

Gustav Haglund

Utmärkt introduktion om forskning kring barn och massmedia

KARL ERIK ROSENGREN (red)

På gott och ont: Barn och ung-dom, TV och video

Allmänna Barnhuset och Liber Ut-bildningsförlaget. 1986. (Kan köpas från Allmänna Barnhuset, Box 26006, 100 41 Stockholm, tel 08-10 55 78 el 20 55 78.)

"Mediapanel" är ett longitudinellt upplagt forskningsprogram kring barn och massmedia. Programmet inleddes redan 1975 av Karl Erik Rosengren, professor i massmedie-forskning vid Göteborgs universitet, och Sven Windahl, docent i sociologi och verksam vid Högsolan i Växjö. Mediapanel har genom åren haft en stor medarbetarskara och avsatt en rad rapporter, bl a sex dok-torsavhandlingar.

Denna bok, som är en antologi, grundar sig på inlägg från en konfe-rens på Sättra Bruk - Allmänna Barnhusets kursgård - våren 1985. Ämnen för konferensen var: Vilka effekter har TV, video etc på dem som använder dem? Hur använder barn och ungdomar massmedierna? Är TV och video på ont eller gott? Har massmedierna över huvud taget någon inverkan på våra barn?

I boken medverkar främst Media-panel-forskare men också några för-fattare utanför programmet.

Det är omöjligt att i en kort recen-sion göra rättvisa åt innehållet i de tretton uppsatserna. Flertalet inlägg behandlar forskningsresultat, där det trots det begränsade formatet klart framgår att man arbetat med eleganta metoder och seriösa fråge-ställningar. Man har alltså inte ut-gått från att tex TV måste vara nå-got ont i sig.

De resultat som presenteras kan emellertid synas motstridiga. Ulla Johnsson-Smaragdi redovisar tex fynd som tyder på att TV-tittande inte har de negativa effekter på fa-miljeumgänge och fritidsaktiviteter

som ofta befaras. Inga Sonessons in-lägg visar å andra sidan att hög TV-konsumtion i förskoleåldern kan bi-dra till aggressivt beteende i årskurs 5, enligt klasslärarens bedömning. Mellan sådana resultat råder i och för sig inget logiskt motsatsförhål-lande, men den icke bevandrade läs-aren finner att frågorna om TV:s värde inte kan besvaras entydigt si eller så. De måste nyanseras och analyseras i delstudier, så som sker i Mediapanel. TV kan tex enligt de fynd Annelis Jönsson presenterar försvaga möjligheterna till intellek-tuell stimulans i en intellektuellt bristfällig miljö, medan motsatsen kan vara fallet i en rikt stimulerande miljö.

Keith Roe ställer en annorlunda fråga: Påverkar skolerfarenheter medieanvändningen? (istället för tvärtom). Roes argumentation utgår från tanken att skolan genom att "sortera" eleverna, tex via betyg, skapar en attitydpolarisering som in-nebär att skolpositiva och skolnega-tiva elever hamnar i olika delkul-turer. Ur detta spirar sedan skilda mediepreferenser. Genom att under-söka samma barn vid 11, 13 och 15 år fann Roe samband över tid mellan å ena sidan skolprestationer och skolattityder och å den andra mu-siksmak (klassisk musik respektive punk- och rockmusik). Dessa sam-band framträdde trots att man kon-trollerat för familjebakgrund. Jag tycker nog ändå att författaren an-vänder orsaksbegreppet en smula oförsiktigt. Det kan ju tex ha funnits en icke kontrollerad begåvningsfak-tor i bakgrunden.

Ebbe Lindells kapitel, "Videon i elevuppsatser", illustrerar genom exempel dels hur barn själva säger sig reagera på skräckfilmer, dels hur barnen skapar egna skräckskildring-ar. Här skall inga citat göras, men det är en skakande, bitvis vidrig läs-ning, som Lindell effektivt kon-trasterar mot skollagens och läropla-nernas principer om barnets utveck-ling till en öppen, hänsynsfull män-niska m m.

Vad som här presenterats utgör endast ett axplock ur boken, som avslutas med ett diskussionsreferat av Karl Erik Rosengren.

"På gott och ont" är en utmärkt introduktion för den som vill skapa sig en bild av forskning om barn och massmedia. Men för ett fördjupat studium krävs att man tar del av Mediapanelers originalrapporter, som också förtecknats sist i boken.

Dagmar Lagerberg

Om kvinnors vrede – angeläget men plottrigt och motsägelselfullt

WEISS

Den kvävda känslan

Boken handlar om kvinnors vrede eller snarare om kvinnors undertryckta vrede. Bara när det gäller försvar för den egna avkomman och eventuellt även andra svaga grupper, kan kvinnors ilska accepteras. I övrigt finns där ett starkt kulturellt tabu för kvinnor att visa sig arga.

När vreden inte får ett naturligt utlopp, när den förbjuds och förnekas av omgivningen och även av den arga människan själv, blir vreden till en destruktiv och ohanterlig kraft, som skadar vår självuppfattning, vår psykiska och fysiska hälsa och våra relationer till andra.

Om detta och mycket mer kan man läsa i Weiss' "Den kvävda känslan". Bokens ämne är aktuellt och angeläget och dess syfte är att hjälpa kvinnor till ökad medvetenhet, styrka och frigörelse. Tyvärr fungerar den inte på det sättet. Den är plottrig, motsägelselfull, förvirrande. Efter de första kapitlen, som ändå är lovande, blir man mycket besviken över att finna att resten av boken tycks ha kokats ihop av författaren som utfyllnad och under press att prestera så mycket goda råd som möjligt. På ett ställe står det tex att man som kvinna måste tänka

på att sova ordentligt och gärna utan sömnmedel (om det var bra för eller emot ilska kommer jag faktiskt inte ihåg just nu) och på ett annat ställe står det man skall tänka på att stiga upp litet tidigare om morgnarna för att hinna med "sig själv", sitt utseende osv. Detta och andra exempel från boken avslöjar, att det rör sig om ytterligare en "anpassningshandbok". Vad det gäller är alltså att i en komplicerad värld försöka anpassa sig själv och i någon mån även omgivningen på ett sådant sätt, att man slipper bli så arg. Det är möjligt att detta skonar nerverna både hos en själv och ens närmaste. Men jag tror inte att vi behöver så mycket mer av just det budskapet. I stället behöver vi få höra att om nu världen är ur led så *behövs* vår vrede och alla andra goda krafter för att vrida den rätt. Varför innehåller för resten den här sortens böcker alltid så mycket goda råd? Vågar man inte presentera ett mänskligt problem utan att genast föreslå åtgärder och lösningar? Detta ofta dessutom innan problemet gjorts tillräckligt synligt.

När jag ser en så viktig och svår fråga som den om kvinnors ilska bli så här ytligt behandlad, blir jag riktigt arg.

Ja, så här har jag tyckt om denna bok. Men det skall också sägas, att jag har lånat ut den till några olika personer, som haft stort nöje av att läsa åtminstone de första kapitlen. Även dåliga böcker kan ha en hel del att ge ibland.

Anna Bexell

Våra recensenter

Gustav Haglund är tidigare primärvårdschef i Olofslund, Dagmar Lagerberg, docent, verksam vid Barnhälsovården, Akademiska sjukhuset, Uppsala, Anna Bexell, läkare, verksam vid inst för klinisk socialmedicin i Malmö.

Böcker till redaktionen

Montague Ullman, Stanley Krippner & Alan Vaughan

Drömtelepati

Natur & Kultur, Sthlm 1986, 200 sid, 190 kr

Carlo L Meneghini & E Bonifazi

Atlas över pediatrik dermatologi

Almqvist & Wiksell, Sthlm 1986, 169 sid

Kajsa Billinger, Anne Hägg & Ing-Marie Ullén

Vägen till verkligheten

En bok om arbetsmetoder i socialvården utifrån arbete med gravida kvinnor med missbruksproblem
Liber, Sthlm 1986, 107 sid

Eva Jeppson-Grassman

Work and New Visual Impairment

A study of the adaptive process
Stockholms Studies in Social Work
2, Liber förlag, Sthlm 1986, 165 sid

Laura Balbo & Helga Nowotny (eds)

Time to care in Tomorrow's Welfare Systems: The Nordic Experience and the Italian Case

European Centre of Social Welfare and Research, Vienna 1986, 144 sid

Irène Mathis (red)

Gräns och rörelse. Teman i fransk psykoanalys

Natur & Kultur, Borås 1986, 251 sid, 145 kr

Heinz Kohut

Att bygga upp självet

Natur & Kultur, Lund 1986, 280 sid, 270 kr